

Asia: VN/17594/2026

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi tartuntataudeista

Lausunnonantajan lausunto

1 § Yleisvaaralliset tartuntataudit

Terveystalolla ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin. Ne vastaavat epidemiologista tilannetta ja tukevat varautumista uusiin tartuntatauteihin. Luettelossa on hyvin huomioitu influenssa-, korona- ja verenvuotokuumevirusten muuntuminen niin, ettei tämä aiheuta jatkuvaa asetuksen päivitystarvetta.

2 § Valvottavat tartuntataudit

Terveystalolla ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin. Pidämme valvottavien tartuntatautien luettelon päivittämistä perusteltuna.

Samalla kuitenkin korostamme, että seurantavelvoitteiden asetannassa tulee arvioida niiden käytännön toteutettavuus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien näkökulmasta sekä hyödyntää mahdollisimman laajasti olemassa olevia tietojärjestelmiä ja mahdollisuuksia tiedonkeruun automatisointiin.

3 § Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävät

Terveystalolla ei ole huomautettavaa ehdotettuihin ministeriön tehtäviin.

Terveystalo pitää tärkeänä, että valtakunnalliset määräykset, ohjaus ja viestintä tukevat mahdollisimman yhdenmukaista toimeenpanoa sekä julkisissa että yksityisissä sosiaali- ja terveyspalveluissa.

4 § Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävät

Terveystalo kannattaa THL:n tehtävien täsmentämistä sekä mikrobigenomien sekvensointiin liittyvien tehtävien sisällyttämistä asetukseen. THL:n keskeinen asiantuntijarooli on tärkeä tartuntatautien seurannan, torjunnan ja kansallisen varautumisen kannalta.

Terveystalo pitää tärkeänä, että THL:n tuottama valtakunnallinen tartuntatautilannekuva, rokotuksia koskevat suositukset, kansalliset ohjeet sekä muut tartuntatautien torjunnan kannalta keskeiset tiedot ovat yhdenvertaisesti saatavilla myös yksityisille terveydenhuollon ja hoivapalveluiden palveluntuottajille. Tartuntatautien torjunta, diagnostiikka, laboratoriotoiminta, työterveyshuolto sekä hoivapalvelut toteutuvat Suomessa merkittävässä määrin myös yksityisten toimijoiden vastuulla.

Terveystalo pitää lisäksi tärkeänä, että THL:n antamat kansalliset määritelmät, ohjeet ja suositukset valmistellaan siten, että ne ovat yhdenmukaisesti sovellettavissa hyvinvointialueilla, HUS-yhtymässä sekä yksityisissä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Kansallisten linjausten tulee tukea koko palvelujärjestelmän osallistumista tartuntatautien ehkäisyyn, seurantaan ja rokotuskattavuuden ylläpitämiseen.

THL:n tehtäviin voisi kuulua hoitoon liittyvien infektioiden torjunta ja seuranta kattavammin kuin vain kohdan 3 mukaisena apuna hyvinvointialueille, ts. oma-aloitteisena vastuutoimijana eikä apurina ja kattaen muunkin kuin julkisen sektorin.

THL voisi tiedottaa tartuntatautilanteesta kohdassa 5 jo mainittujen lisäksi kohdan 6 mukaisille tahoille, joille se antaa tietoja kohdan 6 nojalla. Lupa- ja valvontavirasto on huomauttanut tästä omassa lausunnossaan.

5 § Lupa- ja valvontaviraston tehtävät

Terveystalolla ei ole huomautettavaa ehdotettuihin tehtäviin.

Valvontaviranomaisen, ministeriön, THL:n ja palveluntuottajien välinen toimiva tiedonkulku on keskeinen osa tartuntatautien tehokasta torjuntaa.

6 § Hyvinvointialueiden tehtävät

Terveystalo pitää ehdotettuja täsmennyksiä perusteltuina. Johdonmukaisuuden vuoksi HUS-yhtymä on syytä mainita hyvinvointialueiden lisäksi, kuten muissakin pykälissä.

Asetustekstissä tai vähintään perustelumuihistiossa voisi täsmentää, että ”huolehtimisessa” on kyse järjestämisestä, kun taas palvelutuotannon voi toteuttaa ostopalvelunakin. Näin, jotta esim. käyttövälineiden jakamista ei katsota virkatyöksi, jota vain tartuntatautilääkäri voisi tehdä.

Ylipäänsä hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän vastuisiin liittyvissä tehtävissä on tärkeää huomioida yksityisten palveluntuottajien merkittävä rooli palvelujärjestelmässä. Tartuntatautien ehkäisyssä, torjunnassa ja seurannassa tulee varmistaa sujuva yhteistyö ja tiedonvaihto.

7 § Lääkäriin tartuntatauti-ilmoitus

Terveystalo kannattaa lääkärin ja hammaslääkärin ilmoitusvelvollisuuden kohdentamista niihin tilanteisiin, joissa ilmoituksella saadaan tartuntatautien seurannan ja torjunnan kannalta olennaista lisätietoa.

Terveystalo pitää tärkeänä, että laboratoriotutkimuksiin perustuva automaattinen tiedonvälitys muodostaa ensisijaisen keinon tartuntatautiseurannan toteuttamiseksi silloin, kun se tuottaa viranomaisten tarvitsemat tiedot. Lääkäriin erillinen ilmoitusvelvollisuus tulisi rajata tilanteisiin, joissa kliinisellä lisätiedolla on merkittävää lisäarvoa tartuntataudin seurannan, epidemiologisen tilannekuvan tai torjuntatoimien kannalta.

Tartuntatautien seurantaa tulee kehittää ensisijaisesti hyödyntämällä laboratoriotietoja, rakenteisesti tai muuten käyttökelpoisella tavalla kirjattuja potilastietoja sekä muita automatisoituja tiedonkeruun menetelmiä. Pääallekkäistä tiedonkeruuta ja manuaalista ilmoitustyötä tulee välttää silloin, kun vastaava tieto on saatavissa luotettavasti muista tietolähteistä.

Hallinnollisen työn vähentäminen vapauttaa terveydenhuollon ammattilaisten työaikaan potilastyöhön sekä parantaa tartuntatautiseurannan kustannusvaikuttavuutta. Terveystalo pitää tärkeänä, että mahdolliset uudet ilmoitusvelvoitteet voidaan toteuttaa mahdollisimman pitkälle yhtenäisten tietomallien ja automaattisen tiedonsiirron avulla.

Pykälässä ja sen otsikossa voisi käyttää erikseen termejä lääkäri ja hammaslääkäri, koska nämä ovat eri ammattihenkilöitä.

8 § Hoitoon liittyvät infektiot

Terveystalo kannattaa hoitoon liittyvien infektioiden määrittelyä koskevaa sääntelyä.

Kansallisesti yhdenmukaiset määritelmät parantavat tiedon vertailukelpoisuutta, tukevat potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä edesauttavat seurantaa.

Terveystalo pitää tärkeänä, että sääntely ja sen toimeenpano huomioivat sairaalatoiminnan lisäksi avohoidon, kotiin vietävät palvelut, työterveyshuollon sekä yksityiset hoivapalvelut. Hoitoon liittyvien infektioiden ehkäisy ja seuranta ovat keskeisiä potilas- ja asiakasturvallisuuden osa-alueita kaikissa palveluympäristöissä. Tämän voisi mahdollisesti huomioida myös sisällyttämällä hoidon lisäksi hoiva pykälän tekstiin ja otsikkoon.

Lisäksi Terveystalo pitää tärkeänä, että kansalliset määritelmät ja seurantakäytännöt mahdollistavat myös yksityisten palveluntuottajien täysipainoisen osallistumisen hoitoon liittyvien infektioiden seurantaan, vertailuun ja jatkuvaan kehittämiseen.

9 § Lääkkeille erittäin vastustuskykyiset mikrobit

Terveystalo pitää perusteltuna sääntelymallia, jossa asetuksessa säädetään yleisistä periaatteista ja mikrobikohtaista luetteloa voidaan päivittää joustavasti asiantuntijatyön perusteella – kuitenkin niin, että THL:n tulee listausta laatiessaan noudattaa asetuksessa säädettävää lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien määritelmää, ylläpitää listausta helposti saatavilla ja viestiä muutoksista tehokkaasti.

Mikrobilääkeresistenssitilanne muuttuu jatkuvasti, minkä vuoksi luettelon ajantasaisuutta tulee voida ylläpitää viiveettä. Samalla on tärkeää varmistaa riittävä ennakointi, viestintä ja toimeenpanoon varattava aika palveluntuottajille.

10 § Ilmoitettavat zoonootit ja eläintautitapaukset

Terveystalolla ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin.

11 § Otosseurannalla seurattavat taudit ja oireyhtymät

Terveystalo pitää otosseurantaa tarkoituksenmukaisena keinona tuottaa epidemiologista tietoa tilanteissa, joissa kattava ilmoitusmenettely ei ole välttämätön. Vastikkeettomaan otosseurantaan osallistumisen tulee olla jatkossakin palveluntuottajille vapaaehtoista.

12 § Asiakkaiden ja potilaiden suojaaminen lähikontaktissa tapahtuvissa tehtävissä

Terveystalo pitää kannatettavana, että asetuksessa täsmennetään lähikontaktissa tapahtuvat tehtävät sekä tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiit asiakas- ja potilasryhmät. Selkeä sääntely tukee potilasturvallisuutta ja yhdenmukaista toimintaa eri palveluntuottajien välillä.

Terveystalo korostaa sääntelyn käytännön toimeenpantavuutta työnantajan näkökulmasta. Asetuksesta tai sen toimeenpanoa tukevasta kansallisesta ohjeistuksesta tulee käydä yksiselitteisesti ilmi:

- miltä taudeilta suojaavaa rokotussuojaa edellytetään;

- minkä potilas- ja asiakasryhmien kanssa toimittaessa ja missä tehtävissä rokotussuojaa edellytetään (esim. asiakaspalvelu vs. hoito);
- millainen suoja eri tilanteissa katsotaan riittäväksi;
- miten suoja voidaan osoittaa;
- miten työnantaja on oikeutettu tai velvollinen toimimaan tilanteissa, joissa asetuksen edellytykset eivät täyty.

Terveystalo pitää tärkeänä, että rokotussuojaa koskeva sääntely muodostaa selkeän kokonaisuuden tartuntatautilain ja asetuksen välillä. Erityisesti hinkuyskää koskevien velvoitteiden tulee olla yksiselitteisesti tulkittavissa.

Terveystalo pitää lisäksi tärkeänä, että työnantajille asetettavat velvoitteet ovat riittävän tarkkarajaisia, ennakoitavia ja tosiasiallisesti toteutettavissa. Rokotusstatuksen seuranta vaatii työelämän tietosuoja säännösten ja tietojärjestelmien asettamien rajoitteiden tulkintaa ja ratkaisua käytännössä. Mikäli työnantajille asetetaan uusia rokotussuojan seurantaan tai toteuttamiseen liittyviä velvoitteita, niiden hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset tulee arvioida huolellisesti myös yksityisten palveluntuottajien näkökulmasta.

Terveystalo pitää tarkoituksenmukaisena, että rokotussuojaa koskevaa sääntelyä voidaan päivittää epidemiologisen tilanteen, uusien rokotteiden käyttöönoton ja kansallisten asiantuntija-arvioiden perusteella. Erityisesti hengitystieinfektioiden osalta tulee varmistaa sääntelyn ajantasaisuus myös tulevaisuudessa.

Terveystalo korostaa, että yksityisillä terveystaloketjuilla ja työterveyshuolloilla on merkittävä rooli työikäisen väestön rokotuskattavuuden ylläpitämisessä. Rokotuksia koskevien käytäntöjen, tiedonsaannin ja rokotteiden saatavuuden tulee tukea koko palvelujärjestelmän osallistumista kansallisten rokotustavoitteiden saavuttamiseen.

Ilmeisesti pykäläviittauksella tartuntatautilain 52 eikä 48 pykälään ennakoidaan tartuntatautilain muutosta.

13 § Raskaana olevien verinäytteen tutkimus

Terveystalolla ei ole huomautettavaa ehdotettuun sääntelyyn.

14 § Yhdistämisaikaväli tartuntatautirekisterissä

Terveystalolla ei ole huomautettavaa ehdotettuun sääntelyyn.

15 § Voimaantulo

Terveystalo pitää tärkeänä, että palveluntuottajille, laboratorioille sekä tietojärjestelmätoimittajille varataan riittävästi aikaa muutosten toimeenpanoon.

Muutokset voivat edellyttää tietojärjestelmäpäivityksiä, henkilöstön koulutusta sekä paikallisten ohjeiden päivittämistä niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla.

Muita kommentteja

Terveystalo pitää asetusluonnosta kokonaisuutena kannatettavana. Ehdotetut muutokset tukevat tartuntatautien torjunnan ajantasaistamista, viranomaisohjauksen selkeyttämistä sekä tiedon tehokkaampaa hyödyntämistä.

Jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten terveystalv- ja hoivapalvelutuottajien asemaan osana kansallista tartuntatautien torjuntajärjestelmää, hallinnollisen työn vähentämiseen hyödyntämällä laboratoriotietoja ja muita automatisoituja tietolähteitä mahdollisimman tehokkaasti sekä siihen, että työnantajille asetettavat velvoitteet ovat käytännössä selkeitä, yhdenmukaisesti tulkittavia ja toimeenpantavia. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että kansallinen tiedonvaihto, ohjeistus ja rokotustoiminnan edellytykset tukevat koko palvelujärjestelmän osallistumista tartuntatautien ehkäisyyn ja kansallisten rokotustavoitteiden saavuttamiseen.

Helminen Riina-Riitta
Suomen Terveystalo Oy